

EL DIARI

Per què el diari?

El diari és un text que es va crear per ser llegit.

Permet anticipar la lectura, sobre la informació que es pugui trobar, per mitja del suport gràfic i dels coneixements previs dels alumnes. En el diari, les notícies, els articles d'opinió i les dades d'ús quotidià tenen una complexitat en el temps i en l'espai que amplia els coneixements que a l'aula, si és que apareixen, normalment es donen d'una manera parcial.

Qualsevol tema del diari posa en marxa tot un seguit de coneixements, procediments i actituds relacionats amb altres temes. Això mobilitza la integració de coneixements globals i no parcials.

En les notícies es parla de fets que inclouen conceptes, emocions, valors, hi ha dades objectives que obliguen a reflexionar, contrastar, deduir, raonar i, en resum, a realitzar una tasca d'aprenentatge d'una elevada significació.

“Els fa sentir més grans”, “parlen de coses de veritat”.

A més a més, poden escriure sobre temes interessants, actuals i propers al seu entorn i al món dels adults que els envolta. Poden descobrir temes, informacions i qüestions que potser el mestre mai no hauria plantejat en una classe, informacions específiques i útils que no es donen ni en els llibres de text ni en l'entorn escolar.

Evidentment, el diari també ens ofereix la possibilitat de treballar sobre els aspectes formals. Descobrirem així l'univers dels textos dintre del diari: logotips, imatges, publicitat, prediccions, articles d'opinió, receptes, programacions, taules de resultats, diferents tipus i mides de lletres i diferents sistemes notacionals. Donarem noves opcions als nostres alumnes,¹ que per les seves característiques estan exclosos de l'opinió, el debat i el punt de vista del món adult.

Objectius

- Afavorir el treball en grup, discutir, debatre, resoldre, aprendre a escoltar tenint present el treball de l'altre; treballar en grup per arribar a acords col·lectius.
- Descobrir que hi ha diverses fonts d'informació per ampliar una notícia.
- Aprendre a extreure i sintetitzar el més important d'un text.
- Aplicar l'organització gràfica en un full.
- Expressar-se oralment.

Procés

S'acorda que tots els grups de l'escola² treballin el diari al llarg de tot el curs. Cada grup dedicarà una, dues o tres sessions setmanals a aquesta activitat.

És important que hi hagi més d'un diari a l'aula i que es miri en petits grups, de 2 ó 3 nens, així estalviarem les estones d'espera fins que un altre acabi. El mestre pot optar

¹ Alumnes d'Educació Especial

² Escola Rel S.C.C.L. d'Educació Especial

TOLCHINSKY, L. i altres (2001). *Processos d'aprenentatge i formació docent en condicions d'extrema diversitat*. Barcelona. Edicions 62

per actuar de model lector, però habitualment són els nens els qui manipulen i cerquen la informació.

A vegades, es pot treballar amb una consigna concreta: buscar en la programació de televisió algun programa, el temps que farà aquell dia, ampliar informació sobre algun tema, donar opinions, fer debats, intentar fer canvis de redacció en notícies que no ens agraden, etc. A vegades es treballa sense cap consigna concreta: “anem a veure què diu el diari avui”.

Com podem veure, la lectura del diari permet diverses activitats:

- Extreure informació, preguntar sobre el text i sobre les il·lustracions.
- Anticipar, fer hipòtesis sobre material gràfic, situacions i sentiments, buscar respostes, debatre entre els companys.
- Escriure aquelles coses que interessin, allò que es coneix.
- Fixar-se molt bé en les lletres. Escriure qualsevol paraula; no hi ha de fàcils ni de difícils. Tot es pot escriure.
- Treballar diversos tipus de text. Inventar notícies, aprendre a fer de periodistes.
- Buscar informació d'altres àmbits en el diari. Ampliar altres temes a partir de les informacions més actualitzades.
- Buscar més informació en altres textos: plànols, mapes, enciclopèdies... per ampliar coneixements sobre la notícia, un esdeveniment esportiu, un conflicte bèl·lic, una manifestació cultural, etc.
- Fer càlculs matemàtics per entendre l'abast d'una informació de tipus econòmic o per copsar les mesures d'una construcció espectacular...

El diari pot mobilitzar múltiples activitats que tenen com a objectiu ampliar coneixements. Partint del que ja se sap, s'estableix un anar i venir a diferents textos per saber-ne més.

En quina llengua hem de llegir el diari?

En la llengua en què està editat aquest diari.

Si llegim, ho farem en la llengua en que està escrit.

Si comentem, ho farem en la llengua vehicular de l'escola.

És possible llegir el diari amb nens que no saben llegir?

Si a l'escola es cuina, es canta, es neda, es corre, es fa teatre, es pinta, s'escriu... també es pot llegir el diari.

I escoltem tot allò que surt de la boca dels nens. Encara que moltes vegades el contingut és massa elevat i els nens no poden entendre tota la informació, poden ajustar el seu nivell de comprensió durant les diferents tasques.

Amb els més petits, el mestre ha de ser el model lector; llegirà el diari i compartirà la lectura de les notícies, els anuncis i altres seccions amb comentaris que els mateixos nens faran.

Però els nens també han de llegir, ja que alguns tindran més informació, altres menys, miraran fotos, preguntaran, associaran les dades amb coneixements previs, i un munt de coses més que per a ells tindran significació. Per això no cal simplificar ni el vocabulari ni la informació. El procés d'adaptació a la informació es produirà en el context de la tasca.

TOLCHINSKY, L. i altres (2001). *Processos d'aprenentatge i formació docent en condicions d'extrema diversitat*. Barcelona. Edicions 62

Diferents exemples del desenvolupament del projecte

Ateses les característiques tant diverses dels grups i dels alumnes, a cada classe l'experiència és molt diferent.

Ens parla el professor del segon grup de l'escola amb nens i nenes d'edats compreses entre 9 i 12 anys:

“Cada dia em posava a la taula, obria el diari, llegia els titulars i els anàvem comentant: la pujada de la benzina, el començament de l'escola... Els temes de la portada els sonaven, però el que més els cridava l'atenció eren els programes de la televisió.

Per això vam decidir fer una fotocòpia de la programació de televisió, on surten les 6 cadenes que hi ha. A partir d'aquí, els nens havien de buscar aquells programes coneguts que veuen i els havien de marcar; després ho comentaven a la resta de la classe.

Quan aquesta activitat s'havia fet durant uns dies, sorgia la qüestió de l'horari. Llavors els preguntava: Aquest programa que has marcat, a quina hora el fan? És al matí, a la tarda o a la nit? Com és que tu veus aquest programa si en aquesta hora ets al cole?

Durant aquesta activitat, veia els nens buscant frenèticament en el full aquell programa en un altre horari, perquè estaven segurs que el veien quan arribaven a casa a la tarda, encara que al diari constava que es fa al matí, fins que ho trobaven i descobrien que es feia dues vegades al dia. Aquest és un altre nivell de complexitat que dóna peu a noves recerques: els programes que tenen dues franges horàries en un mateix dia. I sortien preguntes com: “ Quina hora és, les 17:45 o les 00:00?”

El mestre, observant els comentaris dels alumnes, troba pautes per anar aprofundint en diferents temes.

La mestre del grup més petit de l'escola ens va explicar que els nois es van fixar en l'àrea d'esports i van mirar les fotos de futbol. Un nen volia escriure “Barcelona” i demanava ajuda. La mestra li va indicar que estava escrit al diari i que ho havia de buscar. Un altre volia posar “Madrid” i es va posar a buscar, mirant i mirant.

“Els nens intentaven escriure lletres a la pissarra, miraven el diari i escrivien, anaven escollint cada lletra, un altre dictava quina lletra era, anava i tornava, les mirava i comparava, les deia pel seu nom, per la forma, pel so... totalment absorbits per la tasca”

I és en aquest moment que els nens estan treballant, potser sense el control del mestre quant al que saben o no saben, sense la metodologia estructurada, però amb molt més sentit.

D'aquesta manera, es pot escriure el que es necessita, no hi ha lletres fàcils i lletres difícils. Amb aquesta interacció estan treballant lectura i escriptura, perquè les lletres són mirades, analitzades, destriades, dictades entre ells mateixos. De fet, estan fent un aprenentatge tan profund com l'aprenentatge estructurat, lletra per lletra o so per so.

TOLCHINSKY, L. i altres (2001). *Processos d'aprenentatge i formació docent en condicions d'extrema diversitat*. Barcelona. Edicions 62

Però la gran revolució és que es pot escriure tot. Es pot escriure allò que es necessita escriure: “Madrid” o “Barcelona” no és més difícil que “papa” o “mama”.

En el procés de lectura, una de les primeres observacions que es fa per contextualitzar un text és la de la imatge. Podem anticipar abans de mirar el text.

Els nens fan hipòtesis que els orienten abans de començar a mirar les lletres del títol, abans de desxifrar el text. Perquè, si no tenen ni idea del que hi deu dir, difícilment podran interpretar i entendre el que estan intentant llegir.

Davant d'una fotografia hi ha una reflexió, els nens poden parlar de si el senyor està enfadat, o si està pensant, o si es toca la barba perquè vol parlar.

Observem com analitzen les fotos, com les miren, com hi troben coses que nosaltres no podem percebre, que ni el periodista que va fer la foto va ser conscient de totes les possibilitats d'interpretació. Aquest procés permet analitzar detalls de la vida que no són en els programes escolars.

I després d'analitzar la imatge, passem al text com a font d'informació. Es pot plantejar una activitat amb una notícia que provoqui curiositat i treballar en petit grup, però tots els grups concentrats en la mateixa notícia perquè puguin discutir sobre la mateixa informació, perquè tinguin el mateixos esquemes de coneixements. Per exemple, els programes de televisió es poden aprofitar, perquè els han vist, els han compartit amb la seva família, i poden discutir al voltant d'un personatge, del seu nom o d'alguna acció.

La idea és crear esquemes de coneixement comú. I fer-ho amb plaer intel·lectual i, per tant, plaer emocional. Aprendre amb entusiasme.

Els interessos dels nois grans van orientats a la ubicació geogràfica d'on passen els esdeveniments; recorden altres notícies que han passat en aquell lloc o país i reclamen veure mapes de països i continents. Fan càlculs matemàtics sobre costos en grans construccions, nous models de cotxe o grans esdeveniments. Es qüestionen valors morals sobre notícies socials d'abús i maltractaments, debaten sobre les eleccions polítiques o escriuen les seves opinions sobre els temes d'actualitat que els preocupen, com les drogues o el futur laboral.

El mateix grup i el nivell evolutiu individual i grupal marca la pauta de com abordar el diari a cada aula.

ALERTA - No escolaritzen el diari.
- No intentem adaptar el diari a l'entorn escolar.
- Propiciem la circulació de textos socials a l'escola.

LA PISTA - Els alumnes utilitzen el diari espontàniament.